

Hur påverkas din ekonomi av tidigt uttag av pensionen för placering? 2022

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Sammanfattning	i
1. Bakgrund och syfte	1
2. Vad innebär det att göra tidigt uttag av allmän pension och placera pengarna själv?	1
3. Vem gör tidigt uttag för att placera pengarna?	2
4. Vem ger rådet och varför ger de det rådet?.....	2
5. Vad bör du göra om du får rådet att göra tidigt uttag av allmän pension för att placera pengarna?.....	3
6. Vad bör du tänka på om du funderar på ett tidigt uttag av allmän pension för att placera pengarna?	3
7. Exemplet Susanne.....	9
8. Checklista – för dig som funderar på att ta ut pensionen tidigt och placera kapitalet.....	10
9. Statistik och undersökningar kring tidigt uttag.....	12

Sammanfattning

Det finns de som börjar att ta ut sin allmänna pension tidigt, en del redan vid 62 års ålder, vilket är den tidigaste ålder du kan börja ta ut din allmänna pension 2022. Under 2021 var det årskullen födda 1959 som fyllde 62 år och av dem var det 6 826 personer som valde att börja ta ut full allmän pension så tidigt som de kunde, vilket motsvarar 6 procent av den årskullen. Det finns företag som ger rådet att börja ta ut den allmänna pensionen så tidigt som möjligt, och samtidigt fortsätta att arbeta, för att placera den och ta ut den när man slutat arbeta. Den bakomliggande tanken är att man på så sätt får en bättre värdeutveckling än om pengarna finns kvar i det allmänna pensionssystemet. Rådet är ofta att placera utbetalningen av allmän pension i en kapitalförsäkring eller i en annan sparprodukt som exempelvis på ett investeringssparkonto (ISK). Ett tidigt uttag kan vara befogat om du har skäl att tro att du inte kommer att leva så länge. Om du inte tror det rekommenderar Pensionsmyndigheten att inte göra ett tidigt uttag för placering i vinstsyfte. Skälet till detta är att det innebär en betydande risk för förlust av pensionskapital och därmed framtida pension och att ersättningar som du kan vara berättigad till kan påverkas. Om du ändå överväger att börja ta ut pensionen tidigt för att placera den är det viktigt att vara medveten om hur det kan påverka din ekonomi.

Det är viktigt att du funderar igenom syftet med att göra ett tidigt uttag av den allmänna pensionen för att placera den månatliga utbetalningen. För att det ska ha varit en lönsam affär att ta ut pensionen från 62 år krävs i många fall en värdeutveckling på minst 6 procent per år justerat för inflation vid en genomsnittlig livslängd.¹ Det är en högre värdeutveckling än den förväntade värdeutvecklingen på aktieplaceringar enligt pensionsbranschens prognosstandard som är 3,5 procent per år justerat för inflation. Värdeutvecklingen på aktiemarknaden varierar dessutom under olika perioder.

Om syftet med ett tidigt uttag av allmän pension är att ge ekonomiskt skydd till dina efterlevande bör du först se över andra ersättningar som betalas ut till din familj vid dödsfall. Då kan du lättare bilda dig en uppfattning om vilka behov du och din familj har. I många fall kan en livförsäkring vara ett billigare och bättre alternativ jämfört med ett tidigt uttag av allmän pension.

Om det tidiga uttaget beror på att du vill ha en högre pension under dina första år som pensionär, utan någon förväntan om högre värdeutveckling

¹ Beräkningen är gjord utifrån ett typfall under antagandet att det tidiga uttaget sparas fram till 67 år och sedan betalas under 10 år. Om utbetalningen sker under 20 år eller längre krävs en lägre värdeutveckling för att ett tidigt uttag ska löna sig.

jämfört med om du väntat med att ta ut din pension, kan uttaget vara motiverat. Du bör då se till att välja en sparform med låga avgifter, vilka annars kan äta upp en stor del av värdeutvecklingen.

Du bör också vara medveten om att du vid ett tidigt uttag kommer få en lägre pension per månad senare i pensionärlivet. Det innebär också att du sannolikt får mindre i total pension under en genomsnittlig livstid än vad du fått om du väntat med att ta ut din pension. Det är därför viktigt att du tar reda på hur beslutet påverkar din pension på lång sikt.

Fördelar med ett tidigt uttag av allmän pension i placeringssyfte

Egen disponering av kapitalet och möjlighet till högre inkomst under de första åren som pensionär.

Det uttagna kapitalet kan ärvas av efterlevande.

Kan vara en ekonomisk fördel för personer som lever kortare än genomsnittlig tid som pensionär.

Kan vara fördelaktigt om värdeutvecklingen är mycket hög, över 6 procent utöver inflationen. (Denna fördel gäller endast den del av den allmänna pensionens som kallas inkomstpension.)

Nackdelar med ett tidigt uttag av allmän pension i placeringssyfte

Ger sannolikt, för de allra flesta, en lägre pension totalt under åren som pensionär eftersom

- det är högre skatt på pension som tas ut före 66 års ålder (67 års ålder 2023).
- du får betala en högre skatt om den totala inkomsten, det vill säga lön tillsammans med pension, hamnar över brytpunkten för statlig inkomstskatt (46 242 kronor per månad år 2022).
- värdevärdeutveckling av det placerade kapitalet är mer osäker än den inkomstindexering som sker av inkomstpensionen och det finns risk för förlust.
- placeringen av pensionskapitalet kan innebära dyra avgifter, speciellt inom kapitalförsäkringar. Avgifterna inom premiepensionen är rabatterade och det är svårt att få lägre avgifter än så.

Ersättningar som du är berättigad till kan påverkas om du tar ut pensionen i förtid, som till exempel arbetslöshetsersättning, änkepension och din möjlighet att få rätt till bostadstillägg från 65 års ålder (66 års ålder 2023).

Pensionsinkomsten är indrivningsbar vid skulder hos Kronofogden, medan rätt till framtida pensioner inte är indrivningsbara.

Viktiga faktorer som påverkar utfallet av ett tidigt uttag av
allmän pension i placeringssyfte

Den egna livslängden

Värdeutvecklingen på investerat kapital.

1. Bakgrund och syfte

Många funderar över när det är lämpligast att börja ta ut den allmänna pensionen. Vissa väljer att påbörja uttaget så snart de kan medan andra väntar med uttag till 65 år eller senare. Den egna livssituationen avgör vilken tidpunkt man väljer och det finns ingen absolut rätt tidpunkt.

Det finns företag, som till exempel banker, försäkringsbolag, rådgivningsbolag, som i vissa fall ger rådet att börja ta ut den allmänna pensionen så tidigt som möjligt för att placera den i vinstsyfte samtidigt som du fortsätter att arbeta. Pensionsmyndigheten får många frågor från individer som valt eller fått rådet att ta ut sin pension tidigt för att placera den månatliga utbetalningen.

Syftet med denna rapport är att bidra med ökad kunskap, både hos dig som individ och hos de företag och organisationer som verkar inom pensionsbranschen, kring vad ett tidigt uttag av den allmänna pensionen för att placera pengarna innebär och hur det påverkar individens ekonomi. Rapporten är en uppdatering av den rapport som Pensionsmyndigheten publicerat tidigare i samma ämne senast i oktober 2021.

2. Vad innebär det att göra tidigt uttag av allmän pension och placera pengarna själv?

Att göra ett tidigt uttag av allmän pension för att placera pengarna själv innebär att du börjar att ta ut din allmänna pension tidigt, för närvarande tidigast möjligt från 62 års ålder (63 års ålder från 2023), och placerar pengarna i en kapitalförsäkring eller i en annan sparform samtidigt som du fortsätter att arbeta. Det främsta syftet och förhoppningen med detta brukar vara att pengarna ska växa mer än de annars gjort till dess du väljer att börja ta ut dem.

Har placeringen skett i en kapitalförsäkring betalas den sedan vanligen ut under en begränsad tid, i många fall i fem eller tio år. Även med placering i till exempel ett investeringssparkonto kan utbetalningen ske månadsvis under en begränsad tid.

3. Vem gör tidigt uttag för att placera pengarna?

Cirka en femtedel av dem som valt att börja ta ut allmän pension så tidigt som möjligt har gjort det i syfte att spara pengarna samtidigt som de fortsätter att arbeta, enligt undersökningar som Pensionsmyndigheten låtit genomföra 2015, 2017, 2019, 2021 och 2022. I de två senaste undersökningen svarar män i större utsträckning än kvinnor att de gjort det tidiga uttaget för att spara pengarna. Den vanligaste sparformen är enligt undersökningarna bankkonto/sparkonto följt av aktie- eller fondsparande eller investeringssparkonto. Ett fåtal har valt att spara i form av en kapitalförsäkring eller i ett individuellt pensionssparande (IPS).

Mellan hälften och två tredjedelar av dem som svarat att de gör det för att spara pengarna uppger i undersökningarna att de fattat beslutet själva. Mellan en tredjedel och hälften av dem som uppger att de fått råd att börja ta ut allmän pension tidigt för att spara pengarna svarar att de fått rådet från bank, försäkringsbolag, rådgivningsbolag eller motsvarande.

Bland samtliga som valt att göra ett tidigt uttag svarar drygt 8 av 10 i undersökningarna att de tog reda på hur pensionen påverkas långsiktigt vid ett tidigt uttag innan de ansökte om att börja ta ut full allmän pension. När det gäller hur ett tidigt uttag kan påverka eventuell arbetslöshetsersättning svarar betydligt färre, knappt hälften, att de var medvetna om det.

4. Vem ger rådet och varför ger de det rådet?

De som ger rådet att börja ta ut den allmänna pensionen tidigt och placera den är ofta försäkringsförmedlare eller försäkringsbolag.

Försäkringsförmedlare har vanligen inga egna finansiella produkter utan säljer andra bolags försäkringar och finansiella produkter mot provision, det vill säga mot ersättning från bolagen. Dessa rådgivare är privata företag som drivs i vinstsyfte. Deras verksamhet är inte en del av den allmänna pensionen och har ingenting med Pensionsmyndigheten att göra.

5. Vad bör du göra om du får rådet att göra tidigt uttag av allmän pension för att placera pengarna?

Om du får rådet att börja ta ut den allmänna pension tidigt för att placera den månatliga utbetalningen samtidigt som du fortsätter att arbeta bör du ha ett kritiskt förhållningssätt. Be om en kalkyl som visar vad den förväntade pensionen blir per månad efter placeringen, även efter att utbetalningen från placeringen upphört. Det är viktigt att samtliga kostnader som tas ut finns med i kalkylen, till exempel kapitalavgifter, årsavgifter och fondavgifter. Det är också bra att be om exempel på hur den framtida pensionen påverkas av en negativ utvecklingen av det investerade kapitalet, till exempel till följd av ett prisfall på aktier.

Beslutet att ta ut den allmänna pensionen tidigt för att placera den och börja ta ut den vid till exempel 67 års ålder fordrar en omfattande analys. Rådet avser ett byte av en viss tillgång/placering (den allmänna pensionen) till en annan form av finansiell placering, vilket kan påverka storleken på pensionen och andra saker såsom skatt, rätt till ersättningar och bidrag.

Det är också bra att ta reda på om rådgivaren har ett tillstånd för sin verksamhet, som ges av Finansinspektionen. På Finansinspektionens webbplats www.fi.se kan du ta reda på det. Det finns en omfattande reglering kring hur rådgivningen får gå till samt vilka kompetenskrav som ställs på rådgivaren. Rådgivaren ska även dokumentera sina råd till dig och den dokumentationen har du rätt att ta del av. Om du inte är nöjd med rådgivaren kan du anmäla företaget till Finansinspektionen.

6. Vad bör du tänka på om du funderar på ett tidigt uttag av allmän pension för att placera pengarna?

Det finns skäl att noga sätta sig in i upplägget innan du bestämmer dig för ett tidigt uttag av din allmänna pension för placering av den månatliga utbetalningen. Här nedan följer några aspekter som är bra att tänka på:

Risk för en lägre pension

Värdeutvecklingen i sparformen du väljer vid det tidiga uttaget kan variera och det är inte säkert att du får den värdeutveckling som du eller rådgivaren räknat med. Det gäller särskilt vid en svag eller negativ börsutveckling när din pension är placerad i aktiefonder eller andra riskfyllda tillgångar.

Värdeutvecklingen på det placerade kapitalet är mer osäker än den inkomstindexering som sker av inkomstpensionen när du väntar med att ta ut den. För att det ska löna sig att ta ut den allmänna pensionen från 62 år och placera den jämfört med att vänta med att ta ut den krävs det en värdeutveckling på 6 procent per år justerat för inflation vid en genomsnittlig livslängd. Det är en högre värdeutveckling än den förväntade värdeutvecklingen på aktieplaceringar enligt pensionsbranschens prognosstandard som är 3,5 procent per år justerat för inflation.

Ersättning från en kapitalförsäkring betalas i många fall ut under en begränsad tid, till exempel under fem eller tio år. Utbetalningarna blir visserligen högre under denna begränsade tid, men när utbetalningen upphör blir din inkomst lägre än vad den skulle varit annars under resten av ditt liv.

Ett tips kan vara att själv eller be rådgivaren ta fram exempel på hur din ekonomi kan se ut vid en svag börsutveckling och efter 70–75 års ålder, när de placerade pengarna är slut, för att få en bättre uppfattning om vad upplägget innebär.

Skatteeffekter

Skatteeffekterna kan göra det ofördelaktigt att ta ut den allmänna pensionen tidigt och placera den. Tar du ut pension och samtidigt fortsätter att arbeta innebär det i princip att du har dubbla löner. Om din inkomst av arbete och den pension du tar ut tillsammans blir mer än 46 242 kronor per månad (gäller år 2022), måste du utöver kommunal skatt även betala statlig skatt.

Du får dessutom betala högre skatt på pensionen när du tar ut den tidigare. Det beror på att du från januari det år du fyller 66 år får ett så kallat förhöjt grundavdrag som tillägg till grundavdraget. Det innebär att skatten på pensionen blir högre om du tar ut den tidigt. År 2023 höjs åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget till 67 år, vilket innebär att du får betala högre skatt ytterligare ett år.

För dig som driver enskild verksamhet kan det dock skattemässigt vara lönsamt att ta ut hela den allmänna pensionen tidigt och fortsätta att arbeta. Det beror på att egenavgifterna sänks från 28,97 procent till 10,21 procent och därmed bara utgörs av ålderspensionsavgiften.² Om du fyller år i januari kan du minska egenavgiften genom att ta ut hela din allmänna pension från januari till december från och med 62 års ålder (63 års ålder från 2023). Om du fyller år senare på året kan du tidigast minska egenavgifterna på samma sätt från 63 års ålder (64 års ålder från 2023). Det beror på att du måste ha

² Sänkningen gäller om hela den allmänna pensionen tas ut under hela inkomståret januari – december.

tagit ut hela din allmänna pension under hela inkomståret, vilket inte är möjligt om du fyller 62 år i februari eller senare (fyller 63 år i februari eller senare från 2023).

På Skatteverkets webbplats www.skatteverket.se finns mer information om skatter.

Ersättningar kan påverkas

Ett tidigt uttag av den allmänna pensionen för att placera den innebär att du får en högre inkomst under några år. Det innebär också att din förmögenhet ökar. Om du har inkomstprövade ersättningar kan dessa därför påverkas. Din ökade inkomst och förmögenhet kan också innebära att ersättningar du eller din partner skulle haft rätt till i framtiden reduceras eller uteblir. Nedan listas ersättningar som kan påverkas av ett tidigt uttag av allmän pension.

Arbetslöshetsersättning

Om du har ersättning från a-kassan, eller riskerar att få det före 65 års ålder (66 års ålder från 2023), så blir den lägre om du börjar ta ut allmän pension. Ersättningen i a-kassan minskas med det belopp du tar ut i pension.

Bostadstillägg

Bostadstillägg är ett skattefritt tillägg som du kan ansöka om som pensionär hos Pensionsmyndigheten om du har låg pension. För att kunna få bostadstillägg ska du vara över 65 år (66 år från 2023) och ta ut hela din allmänna pension. Flera faktorer påverkar möjligheten att få bostadstillägg.

Ett tidigt uttag av den allmänna pensionen med placering i kapitalförsäkring eller i annan sparform kan göra att det bostadstillägg du eller din partner skulle haft rätt till från 65 års ålder (från 66 års ålder från 2023) minskar eller uteblir helt. Det beror på att rätten till bostadstillägget kan påverkas om du har ett sparad kapital som räknas in i din förmögenhet.³

Om du inte placerat det tidiga uttaget utan istället konsumerat upp hela eller delar av pensionspengarna kan du dock fortfarande ha rätt till bostadstillägg vilket innebär att ett tidigt uttag kan ge en högre total disponibel inkomst under en genomsnittlig livslängd.

Änkepension

Kvinnor som var gifta innan 1990 kan i vissa fall ha rätt till änkepension. Om du har änkepension minskar den när du tar ut allmän pension. Tar du ut den allmänna pensionen före 65 års ålder (66 års ålder från 2023) minskar ofta utbetalningen från änkepensionen kraftigt, ersättningen kan då i många fall halveras eller reduceras ännu mer. Vid 65 års ålder (66 års ålder från 2023) påverkas änkepensionen oavsett om du börjar ta ut din allmänna pension eller inte och upphör då helt för de allra flesta.

³ Tillgångar över 100 000 kronor (för ogifta) och 200 000 (för makar) reducerar bostadstillägget. Bor du i eget hus eller egen bostadsrätt räknas värdet på bostaden inte som en tillgång. Hur mycket din bostad är värd påverkar alltså inte din rätt till bostadstillägg.

Livslängdens betydelse

Att börja ta ut din pension tidigt och placera pengarna är ett kalkylerande med hur länge du tror att du kommer att leva. Det kan löna sig att ta ut pensionen tidigt om du tror att du inte kommer att leva så länge, medan det är en sämre affär om du lever länge. Det är bra att vara medveten om att vi generellt sett lever allt längre och att risken är stor att du underskattar din egen livslängd.

En princip för det inkomstgrundade allmänna pensionssystemet är att det inte ska spela någon roll för den totala livstidspensionen när personen börjar ta ut sin pension. Men verkligheten avviker från principen i flera avseenden, bland annat på grund av skillnaderna i inkomstbeskattning innan och efter det år du fyller 66 år (67 år 2023). På grund av skillnaderna i skatt förlorar, ekonomiskt sett, även många som lever kortare än genomsnittet på att ta ut sin pension tidigt.⁴

Se också över hur dina eventuella kommande tjänstepensionsutbetalningar ser ut. En del tjänstepensioner upphör redan vid 70–75 års ålder. Det är därför särskilt viktigt att ta reda på hur din ekonomi ser ut efter att du fyllt 70–75 år när de placerade pengarna är slut.

Kostnad för förmedlingen och förvaltningen

När det gäller kapitalförsäkringar och andra sparformer förekommer ofta kostnader både genom avgifter för placeringsråden och genom kostnader för fondförvaltningen.

Det görs ofta flera avgiftsuttag, både fasta årliga avgifter och procentuella årliga avgifter baserade på det totala sparbeloppet. Totalt kan det innebära ett årligt avgiftsuttag på 2 procent av kapitalet eller mer. Ofta uppgår de sammanlagda kostnaderna för placeringen och förvaltningen av ett tidigt uttag till 50 000 kronor eller mer.⁵

Det är klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida utbetalningarna från försäkringen. Be rådgivaren eller gör själv en kalkyl som visar samtliga avgifter som tas ut och vad den förväntade värdeutvecklingen blir efter alla avgifter. För till exempel en kapitalförsäkring går uppgifterna att hitta i faktabladet, den rörliga avgiften kallas ofta ”försäkringsavgift” eller ”kapitalavgift” och den fasta årliga avgiften kallas ofta ”fast avgift”. Avgiften för förvaltning i fonder brukar listas separat, till exempel som ”förvaltningskostnad”, ”årlig avgift fondförvaltning” eller liknande.

⁴ Se Pensionsmyndigheten (2018), *Vem tjänar på uttag före 65 års ålder?*

⁵ Kostnaden avser avgifter och/eller courtage hos förmedlare samt en årlig fondförvaltningsavgift på 1,5 procent.

Det finns olika sparformer att välja mellan om du vill placera dina månatliga utbetalningar av allmän pension. Den risk du är beredd att ta i sparandet har betydelse för vilken sparform som passar dig bäst liksom hur länge du ska placera pengarna. Sparformer med låga avgifter kan till exempel vara direktsparande i fonder eller aktier, eller sparande i aktier eller fonder på ett investeringssparkonto. Det kan vara en god idé att jämföra några olika sparformer innan du bestämmer dig för att skriva på ett avtal om placering av din allmänna pension.

Kapitalförsäkring

Kapitalförsäkring är en sparform som rådgivare ofta rekommenderar för placering av ett tidigt uttag av den allmänna pensionen. Pengarna är inte låsta, men du måste ibland betala en avgift om du vill ta ut pengarna innan bindningstiden löpt ut. Bindningstiden kan variera.

Kapitalet i en kapitalförsäkring kan placeras på olika sätt. Ett placeringsalternativ är en fondförsäkring där du själv väljer mellan ett antal fonder som försäkringsbolaget erbjuder. Ett annat placeringsalternativ är en traditionell försäkring där försäkringsbolaget placerar kapitalet i olika tillgångsslag som räntebärande värdepapper, aktier och fastigheter. Försäkringsbolaget ger då en garanti i form av ett garanterat belopp som alltid kommer att betalas ut oavsett avkastning på placeringarna. Ofta beräknas garantin endast på en viss del av de inbetalda premierna. Blir avkastningen på placeringarna högre än vad som krävs för att uppfylla garantin redovisas en andel av denna avkastning på värdebeskedet som återbäring/överskott. Återbäringen är inte garanterad utan kan minska.

Det är vanligt med en fast årlig avgift och en procentuell årlig avgift som tas ut på det totala sparbeloppet. Förvaltningsavgifter för de tillgångar, till exempel fonder, som förvaras i kapitalförsäkringen tillkommer också.

Tillgångar i en kapitalförsäkring schablonbeskattas. För 2022 är skatten som tas ut, oavsett om värdet ökar eller minskar, 0,375 procent.⁶

Kapitalunderlaget för beräkning av schablonskatten (avkastningsskatten) är kapitalförsäkringens värde vid ingången av året adderat med insättningarna under året. Insättningar under andra halvan av året tas dock bara upp till halva värdet.

Investeringsparkonto

Det förekommer också rekommendationer att placera det tidiga pensionsuttaget på ett investeringssparkonto. Ett investeringssparkonto är ofta en billigare och enklare sparform än kapitalförsäkringen, men rådgivaren som placerar kapitalet från det tidiga uttaget av den allmänna pensionen tar ofta ut en procentuell förmedlingsavgift.

Rådgivaren får dessutom ofta en marknadsförings- och distributionsersättning både från de bolag de marknadsför och från de

⁶ Schablonintäkten beräknas som statslåneräntan den 30 november 2021 (0,23 %) + en procentenhet, men som lägst 1,25 %. Skatten under 2022 är därför 30 % av 1,25 % = 0,375 %.

placeringar rådgivningen leder till. Placeringarna kan göras i såväl aktier, fonder som andra värdepapper och precis som inom kapitalförsäkringen är det viktigt att vara uppmärksam på vilka förvaltningsavgifter som förekommer för placeringarna. Ett investeringssparkonto schablonbeskattas precis som en kapitalförsäkring. För 2022 är skatten som tas ut, oavsett om värdet ökar eller minskar, 0,375 procent.⁷

Skydd för efterlevande

I en del fall tas den allmänna pensionen ut tidigt och placeras för att efterlevande ska få ta del av pengarna vid dödsfall. Det är inte alltid det bästa sättet att sörja för sina efterlevande. Det finns flera efterlevandeskydd som du kanske redan har eller kan teckna. I många fall kan en livförsäkring också vara ett billigare och bättre alternativ jämfört med ett tidigt uttag av allmän pension.

Det är klokt att skaffa sig en bild av de totala ersättningar som betalas ut till din familj vid dödsfall. Då kan du lättare bilda dig en uppfattning om vilka behov du och din familj har. Efterlevandeskydd innebär ofta en kostnad i form av en lägre framtida pension, så välj bort de skydd du inte behöver.

Den allmänna pensionen består av inkomstpension och premiepension. Det finns inget efterlevandeskydd för inkomstpensionen, medan det inom premiepensionen finns möjlighet att teckna ett efterlevandeskydd i samband med att du börjar ta ut den. Möjlig förmånstagare är make/maka eller sambo och skyddet innebär att utbetalningen övergår till förmånstagaren vid dödsfall. Dina efterlevande kan också ha rätt till andra ersättningar inom den allmänna pensionen såsom omställningspension, barnpension eller änkepension.

I de flesta tjänstepensioner kan du också välja någon form av efterlevandeskydd, både i form av en månatlig ersättning och i form av ett engångsbelopp som betalas ut till din familj vid dödsfall.

Pensionsmyndigheten och ditt tjänstepensionsbolag kan svara på hur det ser ut just för dig. Har du behov av extra efterlevandeskydd finns flera möjligheter. Ett alternativ kan till exempel vara att teckna en grupplivförsäkring via din arbetsgivare eller fackförbund.

De pengar du sparar i kapitalförsäkring, investeringssparkonto, direktsparande i fonder eller sparande i konto betalas ut till förmånstagare om du skulle avlida. I en kapitalförsäkring kan du som försäkrad själv ange förmånstagare och styra vem som ska få pengarna vid dödsfall.⁸ Det skiljer

⁷ Schablonintäkten beräknas som statslåneräntan den 30 november 2021 (0,23 %) + en procentenhet, men som lägst 1,25 %. Skatten under 2022 är därför 30 % av 1,25 % = 0,375 %.

⁸ I en kapitalförsäkring ingår ett återbetalningsskydd som innebär att om du dör så betalas det ut 99 - 101 procent av försäkringskapitalet till den förmånstagare du satt in, eller till ditt dödsbo. Försäkringsbolaget tar ut en årlig avgift för återbetalningsskyddet. Kostnaden blir högre ju äldre du är eftersom den baseras på sannolikheten för dödsfall.

sig åt från andra sparformer, till exempel investeringssparkonto, direktsparande i fonder eller sparande i konto där den vanliga arvsordningen gäller vid dödsfall.⁹

7. Exemplet Susanne

Susanne överväger att börja ta ut sin allmänna pension och placera den i en kapitalförsäkring från 62 års ålder. Försäkringsupplägget hon blivit erbjuden är en kapitalförsäkring där pensionen placeras i aktiefonder.¹⁰

Upplägget går ut på att Susanne fortsätter arbeta till 67 års ålder¹¹ och sedan tar ut pensionen från försäkringen under 10 år. Susanne fyller 62 år under 2022 och har arbetat på företaget med kollektivavtal sedan 23 års ålder. Hon har en lön på 33 000 kronor i månaden.

Upplägget innebär att Susannes totala månatliga pension från försäkringen efter skatt blir cirka 2 500 kronor högre mellan 67 och 76 års ålder jämfört med om hon tagit ut allmän pension från 67 års ålder.¹²

Från 77 års ålder, och livet ut, blir pensionen från försäkringen cirka 3 500 kronor lägre per månad jämfört med om hon hade tagit ut sin allmänna pension från 67 års ålder.¹³

	Uttag 67 år	Uttag 62 år och placering
Allmän pension	Belopp per månad efter skatt	Belopp per månad efter skatt
67–76 år	16 300 kr	18 800 kr
77 år	16 700 kr	13 200 kr

⁹ Arvsordningen delas in i tre olika klasser. I första arvsklassen ärver efterlevande maka, make eller registrerad partner och därefter bröstarvingar (barn, barnbarn, och så vidare, i rakt nedstigande led). Särkullbarn ärver dock före efterlevande maka, make eller registrerad partner. Saknas arvinge i första arvsklassen ärver arvingar i andra arvsklassen (föräldrar, syskon). Saknas arvinge i första och andra arvsklassen ärver arvingar i tredje arvsklassen (mor- och farföräldrar, farbröder, fastrar, morbröder, mostrar).

¹⁰ I beräkningarna antas fondavgifterna vara 0,2 procent per år. Hänsyn har inte tagits till eventuella andra avgifter inom försäkringen. I beräkningen har hänsyn tagits till att Susannes inkomst mellan 62 och 67 års ålder kommer att överstiga gränsen för statlig inkomstskatt.

¹¹ 67 år är riktåldern för individer födda 1960.

¹² I beräkningen har den årliga reala värdeutvecklingen inom kapitalförsäkringen antagits vara 3,3 % efter avgifter. Lönetillväxten har antagits vara 1,6 procent. Beloppen avser pension efter skatt.

¹³ I beräkningen har den årliga reala värdeutvecklingen inom kapitalförsäkringen antagits vara 3,3 % efter avgifter. Lönetillväxten har antagits vara 1,6 procent. Beloppen avser pension efter skatt.

Om Susanne antas leva till 86 års ålder¹⁴ behöver den årliga värdeutvecklingen i kapitalförsäkringen vara cirka 6 procent utöver inflationen¹⁵ eller högre för att det ska vara lönsamt att ta ut pensionen i förtid jämfört med att vänta med pensionsuttaget till 67 års ålder.

Som en jämförelse är den förväntade värdeutvecklingen på aktieplaceringar 3,5 procent per år justerat för inflation enligt pensionsbranschens prognosstandard. Att förutse framtida värdeutveckling är mycket svårt och osäkert. Värdeutvecklingen på aktier har varierat kraftigt under olika tioårsperioder, från över 20 procent per år till negativa under vissa perioder.¹⁶

Ju längre Susanne lever desto mindre lönsamt blir det att göra ett tidigt uttag av pensionen och desto högre måste den årliga värdeutvecklingen vara. Nedan listas högsta livslängder för att tidigt uttag för placering ska löna sig vid olika procentuella värdeutvecklingsscenarion för Susanne.

Årlig real värdeutveckling (utöver inflationen)	Högsta livslängd för att tidigt uttag för placering ska löna sig
2 %	81 år
3,3 % (prognosstandard-avgift)	83 år
4 %	84 år
6 %	86 år (Ungefärlig medellivslängd för den som har uppnått 65 års ålder)
8 %	89 år
10 %	93 år

8. Checklista – för dig som funderar på att ta ut pensionen tidigt och placera kapitalet

Här följer en checklista som kan vara till hjälp innan du bestämmer dig för ett tidigt uttag av pensionen.

¹⁴ Ungefärlig medellivslängd för den som har uppnått 65 års ålder.

¹⁵ Årlig real avkastning efter avgiftsuttag.

¹⁶ Se Pensionsmyndighetens Orange rapport 2021

Först och främst bör du fundera på varför du vill börja att ta ut pensionen tidigt. Vår rekommendation är att inte ta ut pensionen i syfte att spekulera med pengarna.

Om du ändå bestämmer dig för att göra ett tidigt uttag för att placera kapitalet, var medveten om att du kan placera pengarna själv i en billig sparform utan rådgivare eller mellanhänder.

Om det tidiga uttaget beror på att du vill ha en högre pension under dina första år som pensionär, utan någon förväntan om högre värdeutveckling jämfört med om du väntat, kan uttaget vara motiverat. Det kommer dock sannolikt leda till att du får en mindre total pension utbetald under hela din livstid.

Om anledningen till att du tar ut pensionen tidigt är att skydda dina efterlevande bör du först se över vilka efterlevandeskydd du redan har. Ofta är en livförsäkring ett billigare och bättre alternativ jämfört med att ta ut pensionen tidigt och spara den.

Var särskilt uppmärksam vid tidigt uttag av pensionen för att spara den:

- Om din inkomst av arbete och pension tillsammans blir mer än 46 242 kronor per månad (gäller år 2022) (kontakta Skatteverket för mer information)
- Om du har änkepension (kontakta Pensionsmyndigheten för mer information)
- Om du är eller riskerar att bli arbetslös (kontakta din a-kassa för mer information)
- Om du eller din partner har inkomstprövade ersättningar som kan påverkas av pensionsinkomsten, till exempel bostadstillägg kopplat till sjukersättning från Försäkringskassan (kontakta utbetalaren av ersättningen för mer information)
- Om du eller din partner kan ha rätt till bostadstillägg från Pensionsmyndigheten från 65 års ålder, 66 års ålder från 2023 (kontakta Pensionsmyndigheten för mer information)
- Om du har skulder hos Kronofogden. Pensionsinkomsten är indrivningsbar (kontakta Kronofogden för mer information)

Undersök alternativ

Undersök alternativ och jämför några olika sparformer om du vill börja att ta ut den allmänna pensionen tidigt och placera den. Sparformer med låga avgifter kan till exempel vara direktsparande i fonder eller aktier, eller sparande i aktier eller fonder på ett investeringssparkonto. Om du vill ta ut ditt sparade kapital i en klumpsumma när du slutar arbeta och går i pension kan det vara ett alternativ att välja fast räntefond. Det kan innebära mindre möjligheter till värdeutveckling än aktier och fonder, men innebär också en lägre risk att förlora pengar vilket kan vara bra om man sparar på kort sikt.

Tänk på att även själva rådgivningen och placeringen av pensionspengarna kan medföra en avgift.

Begär beräkningar

Gör eller be att få följande beräkningar av rådgivaren så att du enklare kan förstå hur ett tidigt uttag av pensionen kan påverka din framtida pension:

- Exempel på hur din framtida pension påverkas vid en negativ utveckling på börsen.
- Samtliga avgifter som tas ut för att förvalta pengarna och en prognos där hänsyn har tagits till avgiftsuttaget.
- Exempel på hur pensionen påverkas på lång sikt av ett tidigt pensionsuttag, till exempel efter 70–75 års ålder när de placerade pengarna är slut.

9. Statistik och undersökningar kring tidigt uttag

Statistik från Pensionsmyndighetens databas visar att det under året 2021 var 6 826 personer som valde att ta ut full allmän pension vid 62 års ålder. Det motsvarar 6 procent av alla födda 1959 det året.

Tabell 1 nedan visar antal personer och andelar av motsvarande åldersgrupp som valde att börja ta ut allmän pension så tidigt som möjligt, det vill säga samma månad som de fyllde 61 respektive 62 år. Mellan 2017 och 2021 syns en svag ökning av andelen som gör ett tidigt uttag, med undantag för 2020 då andelen sjönk något, vilket kan ha sin förklaring i att det var det första året då den allmänna pensionen tidigast kunde tas ut från 62 års ålder, efter att den tidigare varit 61 år.

Män gör tidigt uttag i större utsträckning än kvinnor. Åren 2017, 2018 och 2019 var det cirka 60 procent män och 40 procent kvinnor bland dem som gjorde tidigt uttag, medan skillnaderna mellan könen var mindre år 2020 och 2021 då 54 procent var män och 46 procent kvinnor bland dem som gjorde tidigt uttag.

Tabell 1. Antal och andelar av motsvarande åldersgrupp som gjort så tidigt uttag som möjligt av allmän pension

Ålder	2017	2018	2019	2020	2021
61 år antal	3 802	4 417	5 278		
61 år andelar	3,30%	3,84%	4,63%		
62 år antal				4 179 ¹⁷	6 826
62 år andelar				3,69%	6,00%

Cirka en femtedel av dem som valt att börja ta ut den allmänna pensionen så tidigt som möjligt har gjort det i syfte att spara pengarna samtidigt som de fortsätter att arbeta, enligt undersökningar som Pensionsmyndigheten låtit genomföra 2015, 2017, 2019, 2021 och 2022.

Utöver att placera pengarna uppger de intervjuade i undersökningarna andra orsaker till att man vill göra ett tidigt uttag, att man slutat arbeta och blivit pensionär på heltid, att man trappat ned eller att man behöver eller vill dryga ut kassan i och med att man arbetar deltid eller har arbetslöshetsersättning eller sjukersättning. De som driver eget företag motiverar också det tidiga uttaget med att de då kan betala lägre egenavgifter. Några svarar också att de saknar arbetsförmåga men inte får sjukpenning eller sjukersättning.

¹⁷ Här ingår både de som börjat ta ut allmän pension vid 61 års ålder och de som börjat ta ut allmän pension vid 62 års ålder under 2020. Pensionsåldern höjdes 2020 och det var det första året som det var möjligt att börja ta ut allmän pension först från den månad man fyller 62 år. De som fyllde 62 år det året, det vill säga de som är födda år 1958, fick dock fortfarande börja ta ut allmän pension det året även om de ännu inte fyllt 62 år. Tidigare år var det möjligt för alla att börja ta ut allmän pension från den månad de fyllde 61 år.

Om undersökningarna

Pensionsmyndigheten har gjort ett urval i sina register bland dem som valt att börja ta ut full allmän pension samma månad som de fyller 62 år (avseende undersökningarna 2021 och 2022) respektive 61 år (avseende undersökningarna 2015, 2017 och 2019 då tidigast möjliga ålder att börja ta ut allmän pension var 61 år). 2022 gjordes urvalet bland dem som tagit ut full allmän pension under de senaste 12 månaderna innan undersökningen (maj månad 2021 till och med april månad 2022). I de tidigare undersökningarna gjordes urvalet bland dem som tagit ut full allmän pension under de senaste 6 månaderna innan undersökningen (november månad året innan till och med april månad samma år som undersökningen genomförts). Undersökningarna har genomförts via telefon under maj-juni månad genom Pensionsmyndighetens egna medarbetare på kundservice i Gävle och Söderhamn år 2016, genom Kantar Sifo år 2019 och genom Demoskop år 2021 och 2022.

I 2022 års undersökning är det 300 svarande, i 2021 års undersökning 214 svarande, i 2019 års undersökning 259 svarande och i 2016 års undersökning 300 svarande.

www.pensionsmyndigheten.se

